

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quomodo bonus pastor det animam pro ouibus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

fungitur. In ipso enim Christus loquitur, ut supra ex Augustino docui. Si enim Dominus cognomen pastore communicat Apostolis, atque alijs Ecclesie prepositis, ut hoc loco Musculus disputat; Quid tandem peccati est, si vicarium se Christi summi Pastoris Pontifex profiteatur?

VERSUS 10. & seq.

Ego sum ostium. Per me si quis introierit, saluabitur: & ingredietur & egredietur, & pascuam inueniet, &c.

QVÆSTIO I.

Quis Christo, & quis sit furi scopus?

§. 1. *F*uri & latroni, unus atque idem est scopus propositus, machare & perdere. Nam a suo pastore greges separare conantur, & a reliquo grege vniuersæ Ecclesiæ abducere. Solitaria autem ovi perendum est. Christus venit, ut vitam habeant, & abundantius habeant. Seu ut Syrus dicit: Et quod est abundantius habeant. Magnam enim gratiam, magnamque gloriam promittit, omnia abundantissime præstaturus est, & vitam, & omnia vitæ ornamenta. Studium furum describit nobis Hieronymus Commentario in c. 7. Michææ. Et dicamus scriptum de heretico: Nolite credere in amicis, o populi simplices & in ducibus prauis, qui se amicos & principes hereseon esse promittunt: non enim vestram salutem, sed suam querunt lucra, & deceptum gregem pedibus suis conterunt: & ei qui tecum dormit caue ne quicquam credideris, quam non possumus aliam intelligere nisi carnem: ut non facile credamus carnis blanditijs, ne animi duritia virilij, constantia illius edomita mollescat illecebris filius enim, qui natus à Deo est, neglecto creatore suo, blasphematur eum, à quo conditus est, dicente scriptura: Nonne pater vnus omnium vestrum? Nonne Deus vnus creauit vos? & anima coelestem despiciat Hierusalem, matrem contemnit Ecclesiam, quam qui contempserit, morte morietur.

Verissima est in nostris sectarijs Prophetia, quorum hoc caput est, Pontificem, & vniouem Ecclesiæ oppugnare, in cæteris facile dissident, seque mutuo tolerant.

Nunc quoque simile studium hereticorum experimur; abducunt discipulos post se, deinde laniare offerant, ab Ecclesiâ desciscunt Catholicâ; deinde à se ipsis, alij ab alijs. Vnus erat quondam Lutheranismus: mox in centenas factiunculas dissectus est. Fieri enim potest, ut omnes errent, at ut in vnam viam autiam, in vnum errorem omnes conspiciant, fieri non potest. Postquam enim suum singuli iudicium in sacris literis exponendis præferre cæteris inceperunt, etiam discipuli à magistris hereticis, heretici secessionem fecerunt. Cur enim Lutheri dictata reciperet Melancthon, cum ab illo quindecim sæculorum doctores videret esse contemptos.

QVÆSTIO II.

Quomodo bonus pastor det animam pro ouibus?

§. 1. *T*riplex est pastorum genus. Nonnulli sub latrâ pastorum lupi sunt, fures, & latrones, de quibus dictum est: alij mercenarij de quibus v. 12. dicitur. Boni autem pastores notam insignem proponit: nempe. Animam dare pro ouibus. Nec modo per ostium ingressus est, quod aliquando etiam mercenarius facit. Sed postquam ingressus est: ad mortem vsque pro ouium salute deceratur. Excitant quædam Conzertin Euang. Tom. II.

tionem hoc loco, ut mihi videtur minime necessariam. An liceat pro re temporali vitam periculo exponere? Respondent id fieri posse: nam pro opibus, pro libertate, pro famâ ferro decertare solent. An vero si leo, vel vrsus, aut sanè lupo occurrat, præstet ouium iacturam quam vitæ facere, non est dubium homini prudenti. Satiùs est pecora, quam homines laniari. Christus loquitur de pastore, qualem homines fidelem arbitrantur. Eum nempe qui feris, & furi-
Pro temporali damno vita an impendenda?
bus se solerter opponit, etiam cum vitæ periculo, & si non omnes erueret potest, quam plurimas tamen seruare conetur, quod ouium damna ipse sentiat. Mercenarium vocant, qui mox imminente periculo fugit. Talem se reuera pastorem Christus, imo multis, modis meliorem proficitur, qui ideo venit, ut oues vitam habeant, & abundantius habeant, atque interim ipse sciens volens animam suam det pro ouibus, in cruce enim pro cunctis mortuus est.

§. 2. Cum data pro ouibus anima dicitur, refutatur hæresis Osiandrina, Fanciana, Sociniana, qui impie negant mortem Christi fuisse satisfactionem, & lytrum persolutum esse. Illi enim veterem Samosatenianorum hæresin reuocant, & nostrâ redemptionem simplicem interpretantur liberationem, seu metaphoricam, non autem per modum lytri depensi. Nam Matth. 20. 28. 1. Tim. 2. 6. ut & hoc loco dicitur: animam dedisse, & se ipsum, additur vero *Christus lytrum pro nobis persoluit.* *Christus lytrum pro nobis persoluit.* quibus ex verbis, hæc etiam sunt exponenda. Ita enim olim Bernard. Epist. 190. & Epist. 194. & 195. & 196. contra Arnoldum de Brixia, & Petrum Abailardum disputauit, eos deinde hereticos Synodus Romana damnauit.

Nec minus Calviniana blasphemia à Christo refutatur, cum dicit bonum pastorem esse, qui animam dat pro ouibus, in mortem scilicet, non autem in damnationem, etiam temporariam, at Calvinus morte nihil actum censet, nisi hominis damnati dolores accessissent. Ipsa parabola ostendit violenter scripturam torqueti. Bonus enim pastor, cum lupi insidiantur, fures & latrones infesti sunt, pro ouium salute non damnationis æternæ, sed mortis periculo depugnat. Nec maior sanguini Christi irogari potest, quam cum adeo leue eius precium fuisse dicitur, ut sine pœnâ hominis damnati lytrum esse non potuerit. Certum vbiq; precium quod pro captiuis persolutum est in scripturâ nobis proponitur, & in sanguine consistere dicitur; Rom. 3. 24. Per redemptionem Christi sanguine factam, Eph. 1. 7. Per sanguinem, Heb. 9. 16. per mortem, 1. Per. 18. Redempti estis, non auro, vel argento, sed pretioso sanguine. Sanguine precioso, non desperatione, non damnatione preciosa redemptionis. Et Apocalyp. 1. 9. Iusti se sanguine Domini, non mortis æternæ horribilibus redemptos clamant. Maneat ergo, Christum verè soluto precio nos redemisse, & mortis ac sanguinis merito, satisfactione vera: non pœnis damnatorum.

§. 3. Causæ cur Christi propriam redemptionem lytrum, satisfactionem negant, Christo Socinus & Osiander, sumptæ sunt ex impijs Calvinianorum, & andrisini. Lutherianorum contra sanctorum merita argutis. Sanctorum opera dicunt non esse indebita, esse creatura, esse ex gratiâ. Atqui illis eisdem argumentis Osiander probare conatur diuinam solam naturam nos redemisse, iustificasse, à morte liberasse. Monstruosa eius est sententia, sed à principijs Calvinismi, & Lutherismi. Ratio eius 33. Quicquid nos à morte liberat, est Deus, non homo.

Et ratio 39. Creatura liberare non potest, non dare iustitiam.

Vide rationes 40. 42. 56. cæteras, omnes ratione carentes.

Et ut compendio persequar. Vnâ sententia omnia complexus est Fancius. Si obediens passio Christi est nostra iustitia, tunc Christus ipse non est nostra iustitia. Christus ipse non est passio, nec passio Christus. S. Paulus autem & tota Ecclesia Catholica, consensit Christum ipsum, esse fundamentum, & iustitiam nostram.

Hæc quamuis puerilia sint, & inter miseros illos Antabatas agitentur, idcirco tamen attuli, ut appareat, eisdem argutis sanctorum merita, & Christi non modo merita, sed etiam sanctificationem nostram, & redemptionem tolli. Neque enim argumentis opus est, sed audisse nugas, est soluisse. Quis enim nescit à morte nos liberatos à Deo, à diuinâ naturâ, sed precio, merito, satisfactione sanguinis Christi, dignitatem à diuinâ hypostasi habentis. Quod vero iustitiam nostram creaturam negat, planè est ridiculum, sed ex Caluinismo, qui omnem creaturam imperfectam facit, quasi non possit creatura per rem aliquam creatam fieri iusta. Arrenouatio, regeneratio, omnia illa sunt res creatæ, & dona Dei. Nec potest sine Deo esse nostra iustitia quamuis Deus nō sit. Est enim donum Dei quod qui accipit, sine Deo esse non potest, quamdiu donum Dei in ipso est. Denique quod ait creaturam non posse vitam præbere, verissimum est Deus homo vitam probet, non nudus homo. Quibus ex rebus apparet Osiandinos diserte, & abique furo impios esse, nec Christi sanguini quicquam deferre; alios ita contra eos disputare, ut tamen occasionem & argumenta suppeditent.

VERSUS 12. 13.

Mercenarius autem est qui non est pastor, cuius non sunt oues propria, videt lupum venientem, & dimittit oues, & fugit: & lupus rapit, & dispergit oues. Mercenarius autem fugit, quia mercenarius est: & non pertinet ad eum de ouibus.

QUESTIO I.

Qui mercenarij?

§ 1. **M**ercenarium Dominus definit, qui non est pastor, cuius non sunt oues propria, qui fugit, cui oues non sunt curæ, quia mercenarius est. Bonus pastor animam ponit, ut Syrus habet: & Nazian. p. 891. & Ambrosius T. 4. p. 163; Latinus, dat. Græcus πῶς οὖν, vel δίδωμι. ponit, vel dat; nulla sensus diuersitate. Tanti sunt illi oues, at mercenarius, nec est illi cura de ouibus, ὅτι οὐκ ἐστὶν αὐτοῦ. Est vero mercenarius cui non est cura ouium salus, nisi solum ob mercedem, quiq; in re sacra illud usurpat.

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ ἐκέρχεν & ἀρετῇ & ἐσώ.

Merces viro amico dicitur sufficiens & æqua.

Horum ingens est multitudo, & olim erat cum Dominus quereretur non esse, qui clauderet ostium suum gratis. Porro duplex est operariorum genus, qui mercedem præstolantur. Quidam enim expectatione sui commodi, verè tamen laborant, alij palam flagitiosi sunt. Qui tamen cum vera doceant, audiendi sunt, tenent enim Cathedram Moysi, & Apostolorum, ita etiam monet Augustinus tract. 46. in Ioan. & ferm. 49. de verbis Domini, & Chrysost. hom. 7. in Ezechielem.

§ 2. Pastoris igitur boni est, pro ouibus mori, fugere mercenarij. Quando fugere liceat. Disputat

Athanasius l. de fugâ suâ, & Augustinus l. 2. c. 8. contra Gaudentium. Tertullianus etiam de fugâ pastorum, imò Christianorum librum conscripsit. Tenedum non omnem pastorem fugam vetari, sed eam quæ sit mercenarij, cui oues curæ non sunt, quæ oues exponuntur rapacitati luporum, dissipantur, & perdamtur. Fugit Athanasius, ante eum Cyprianus, & multa Episcoporum millia. Fuga sæpe utilior est ouibus & magis necessaria gregi, quam mors pastoris, de illa dixi comment. in Matthæum. Vide etiam Augustinum Epist. 180. ad Honoratum.

§ 3. Commendat autem Dominus omnibus, qui præsumunt iteratâ repetitione ouium diligentem curam, ut querant, quemadmodum docet Theophylactus τὸν ἀεὶ δῶν ἀφ' ἐλπίδων, non autem ἀπ' ἐξέσθιας, emolumenta gregis, non questum lucri turpis. Magnum est enim inter pastorem ouium, & populi præpositum discrimen; ut est apud Nazianzenum oratione primâ, pag. 45. Haudquaquam idem esse existimabam, a: ne nunc quidem existimo gregi ut armento præesse, & hominum animas gubernare. Ille enim quam pinguisimas & obesiſſimas oues ac boues reddere sufficit: idq; si & pastor & bubulus, ob oculos ponens, irrigua & conspicienda loca explorabit, gregemq; ad pascua ducet, & ad pascua educet, fissamq; recreabit, & alio mouebit, ac recreabit, aliquoties quidem pedo, ut plurimum autem fistula. Nihil porro aliud negotij pastor aut armentarius habet, quam ut cum lupi nonnumquam pugnet, atq; interdum etiam agram ouem aut bouem visitet. Magna autem temporâ parte querens ipsi, & vmbra & fistula cura erunt, & in pulchra herba corpus sternere, atq; propellenda aquam, & sub leuissima aura lectum ex tempore compingere, amatorum etiam quiddam cum Cysibio canillare, ac oues vel boues alloqui, & ex his etiam pinguisimas quasq; comedere, aut pretio addicere. Virtutis porro ne leuissima quidem cura gregem vltum aut armentum vnuquam tetigit. Quæ enim virtus eorum esse queat? aut quis eorum commotum potius, quam voluptatem suam spectauit?

Atque vtinam illa considerarent prelati, qui bona Ecclesiarum, etiam parochialium quasi gurgites absorbent, parum solliciti quomodo salus animarum foret. Interim hæreses obtinent, bella premunt, quorum malorum finis sperandus non est, donec illi, quibus aliorum corrigendorum onus impositum est, se ipsi corrigant.

Et eodem modo circa finem orationis, atque eius exegetes Elias Cretensis. Quam vero sollicitudinem suscepisset, cum Episcopatum admisit, oratione ad patrem Gregorium, quæ est septima, exponit. Hæc sunt, quæ ego merenti, acerbitate ac maſſitia implutus sum, eodem modo affectus, quo pueri ad fulgura, ex quorum spectaculo conuictam cum admiratione & stupore voluptatem capiunt. Spiritum enim simul & amant, & extimui: nonnulli temporis spatium opus habui, ut me ipse colligrem & excitarem, ac meliori tutioriq; parri adiungerem: ut subducente seſe maiore, nō secus ac Zizanijs in semine, maliſq; cogitationibus meliori consilio cedentibus spiritus iam plane vinceret, meq; ad famulatum suum & ministeriū vteretur, ad populi huius inflationem, ad virumq; doctrina genus, tam quod in sermone quæ quod in opere vitæq; exemplo consistit, per arma iustitiæ tam dextra quam sinistra, ad commodam pascendi gregis rationem, à mundo abſtrahentem, ad Deum adducientem, corpus exbauientem, spiritum augentem, tenebras fugientem, luce gredientem, seras propellentem, ouile colligentem, præcipitia & desertas solitudines cauentem, ad montes & edita loca greges impellentem.

Clemens Alexandrinus lib. 1. prædagog. appellat prædagogum nostrum ait Christum, eumque imitandum præfilius proponit, pag. 44. πῶς ἂν ὁ ποιὺν ἴσται τοὺν ἀποστόλον ἀποληπτεῖν τὸ πάλαι τὰν νηπιῶν; εἴτε ποιμένες ἐσμεν, εἰ τὰν ἐκκλησιῶν ἀρχιερεῖς καὶ εἰκόνα τῆς ἀγάθης ποιμένος. Quomodo igitur